

Maskiranje u oružanim snagama zemalja NATO pakta

Sovjetski vojni časopis »Zarubežnoe voennoe obozrenie« objavio je članak pukovnika A. Koljcova, koji govori o značaju i primeni strategijskog, operativnog i taktičkog maskiranja u savremenim uslovima izvođenja borbenih dejstava, i to uz upotrebu različitih metoda, sredstava i postupaka.* Mada se u članku govori samo o načinima maskiranja koji se primenjuju u oružanim snagama zemalja članica NATO-a, može se reći da se oni odnose manje-više i na oružane snage drugih zemalja. Upravo zbog toga mislimo da članak može biti interesantan i koristan i za naše čitaoce.

U mnogobrojnim vežbama, manevrima i drugim vojnim pripremama, po rečima autora, maskiranju i dovođenju protivnika u zabludu poslednjih godina poklanja se sve veća pažnja u oružanim snagama zemalja NATO-a. Smatra se da se umešnom i kompleksnom primenom maskiranja mogu postići: trajnost priprema operacija, iznenadnost dejstava jedinica i visoka efikasnost borbene tehnike. Takođe se ističe da su uloga i značaj maskiranja i dovođenja protivnika u zabludu porasli, posebno uvođenjem u naoružanje novih ubojnih sredstava visoke rušilačke moći. Međutim, primena tih mera je jako složena, uglavnom, zbog većih mogućnosti vazdušno-kosmičkih i zemaljskih tehničkih sredstava za izviđanje (nezavisno

* A. Koljcov: *Maskirovka v vooružennih silah stran NATO*, »Zarubežnoe voennoe obozrenie«, br. 2/82.

od doba dana i meteoroloških uslova neposredno se može pratiti aktivnost protivnika).

Polazeći od toga, komandovanje NATO-a pred štabove i jedinice postavlja zahtev da se na vežbama istražuju i proveravaju nova sredstva i metodi dovođenja protivnika u zabludu, oni koji bi bili efikasniji i koji bi obezbeđivali prikrivene pripreme.

U armijama vodećih zemalja NATO-a, kako autor kaže, maskiranje se uslovno deli na: strategijsko, operativno i taktičko.

Strategijsko maskiranje obuhvata kompleksne mere vojno-političkog rukovodstva NATO-a za prikazivanje ratnih priprema. U takve mere spadaju dezinformacije i lažne vesti koje prenose sva sredstva informisanja radi dovođenja u zabludu vlastitog naroda u pogledu politike suprotnog bloka. Na toj osnovi treba da se razrađuju teze o potrebi »usavršavanja odbrane« vojnog bloka i jačanja vlastitih oružanih snaga.

U kategoriju strategijskog maskiranja, takođe, spadaju planovi i mere za maskiranje i dovođenje protivnika u zabludu koje razrađuju i sprovode vrhovne komande ratišta (radi toga da se prikriju: uređenje i opremanje ratišta, stvaranje strategijskih rezervi oružja, goriva, ubojnih sredstava, hrane, grupisanje, kao i pripreme jedinica za razvoj u prigraničnim rejonima, te sprovođenje niza mobilizacionih mera).

Komentarišući pojedine postupke i namere rukovodstva NATO-a, autor članka ističe njegovu agresivnu politiku prema Sovjetskom Savezu i zemljama socijalističke zajednice. No, poznato je da iste takve optužbe zapadna štampa upućuje na adresu rukovodstva Varšavskog ugovora. Stoga se ovi komentari mogu smatrati uobičajenim.

Operativno maskiranje je jedno od najvažnijih sredstava za obezbeđenje operativnog iznenađenja, jer je ono usmereno na dezorijentaciju protivnika u odnosu na karakter i vreme izvođenja. Kako autor navodi, osnovni cilj operativnog maskiranja je prikrivanje vlastite udarne grupacije od neprijateljskog izviđanja i težnja da se lažnim i demonstrativnim merama dovede u zabludu, iznuđenje upotrebe nuklearnog potencijala i avijacijskih efekтива po lažnim ciljevima, čime se vlastite snage čuvaju za nanošenje odlučujućeg udara na izabranom pravcu.

S obzirom na velike mogućnosti sredstava za izviđanje iz vazduha i kosmosa, za ostvarenje ratnih ciljeva operativnog maskiranja (uporedo sa merama za smanjenje demaskirajućih znakova prisustva

jedinica i borbene tehnike) preporučuje se široka primena demonstrativnih dejstava — pokreti kolona, koncentracija snaga i sredstava, povećanje aktivnosti sredstava za vezu na lažnim objektima itd.

Interesantna su zapažanja i zaključci autora o navodnim merama koje rukovodstvo NATO-a preduzima u toku izvođenja mirnodopskih vežbi radi prikrivanja njihovog obima, karaktera, vremena trajanja i sl. Na primer, u gotovo sve vežbe KoV oružanih snaga NATO-a, bez obzira što se one prikazuju kao odbrambene, ugrađeni su iznenađenje i napadna dejstva. Dakle, uvežbava se upotreba novih borbenih sredstava, razvoj udarnih grupacija koje su nadmoćnije od protivnika šest i više puta, itd. Vežbe koje se izvode na nivou bloka, rukovodstvo NATO-a prikazuje kao seriju nacionalnih vežbi, razvučenih po mestu i vremenu, a prilikom operativne i borbene obuke prikrivaju se ne samo karakter, zamisao i razmere vlastitih aktivnosti već i smišljeno umanjuju mogućnosti oružanih snaga. Na vežbama tipa »Refordžer«, koje se izvode svake godine, prebacivanje snaga iz SAD u Evropu vremenski se razvlači na nekoliko sedmica, što je daleko od stvarnih mogućnosti.

Radi prikrivanja stvarnih namera u toku izvođenja vežbi NATO-a, vršeni su razni manevri za odvlačenje pažnje. Tako su izbacivanju stvarnih desanata obično prethodila demonstrativna desantiranja na drugim pravcima. Autor navodi primer vežbe »Tim-work-80« gde je američka komanda, uporedo sa operativnim pitanjima, rešavala problem osvajanja centralne Norveške, kako bi u tom važnom rejonu stvorila skladišta oružja i borbene tehnike za brigadu mornaričke pešadije koja bi se tamo prebacila u kritičnom periodu. Zatim, primer manevra »Autumn Forge-80«, u kojima su sredstva za informisanje Zapada širila vesti o »agresivnosti zemalja Varšavskog ugovora« i porastu »sovjetske vojne opasnosti«.

Radi dovođenja javnosti u zabludu, u toku vežbi oružanih snaga NATO-a, »protivnik« je uglavnom prvi nanosio udar, a samim tim je bio u preimućstvu u početnom periodu rata. Autor navodi da su, prema zamisli većine takvih »miroljubivih« scenarija ratova, jedinice NATO-a odstupale, vršile pregrupisavanja, nanosile odgovarajuće udare, a zatim lomile »protivnika« na svojoj teritoriji. Kao primer navodi se neuspela akcija oružanih snaga SAD prilikom iskrcavanja u Iranu (1980) radi spasavanja talaca. Priprema sličnih operacija vršila se pod izgovorom izvođenja raznih vežbi ratnog vazduhoplovstva SAD, a u neposrednoj blizini su se nalazile znatne snage ratne mornarice. Kao maska za otpočinjanje »većeg rata«,

prema mišljenju zapadnih vojnih teoretičara, mogu da posluže i vežbe.

Kvalitetno nove mogućnosti sredstava za izviđanje, koja omogućava otkrivanje pregrupisavanja snaga u svim uslovima vidljivosti, ističu nove zahteve pred operativno maskiranje. Radi obezbeđenja tajnosti koncentracije snaga i iznenadnosti nastupanja, odlučujući zahtev biće stvaranje lažnih rejonu rasporeda snaga i komandnih mesta, imitacija radio-saobraćaja, radio-maskiranja, dezinformacija i demonstrativna dejstva za dovođenje protivnika u zabludu.

Taktičko maskiranje, kome se u članku daje najviše prostora, predstavlja kompleks mera koje se preduzimaju u taktičkim (od osnovnih do združenih) jedinicama i na pojedinim objektima da bi se od protivnika prikrile pripreme za borbena dejstva ili položaj objekata. Osnovni put za taktičko maskiranje je prikrivanje nižih taktičkih jedinica, oružja, borbene tehnike, zatim razne imitacije, dezinformacije, demonstrativna dejstva i izrada lažnih objekata.

U pravilskim dokumentima armije SAD posebno je naglašena potreba preduzimanja (kako u napadu, tako i u odbrani) mera za dovođenje protivnika u zabludu. U njima se preporučuje da se komandiri i komandanti svih nivoa bave pitanjima organizacije maskiranja i da masovno koriste lažna dejstva. Svaku borbu (boj) treba voditi uz primenu prikrivanja i maskiranja; praktikovati dejstva radi odvlačenja pažnje za čije izvođenje angažovati i jače sastave (do brigade). Zatim se ističe da u nastupanju treba primenjivati lažne napade ili druga demonstrativna dejstva otvorenim pokazivanjem jedinica i borbene tehnike i u rejonima gde se ne planiraju aktivna borbena dejstva. Sve to, zaključuje autor, kod protivnika treba da stvori lažan utisak o početku borbenih dejstava i da ga prinudi da prevremeno otkrije svoj vatreni sistem.

Autor članka, takođe, navodi da je jedan od osnovnih zadataka jedinica za obezbeđenje korpusa SAD (koji se nalazi u odbrani) dovođenje protivnika u zabludu o pravcu protezanja prednjeg kraja, kako bi se napadač primorao da pre vremena razvije svoje jedinice i nanese udare po lažnim položajima i objektima.

Smatra se da će taktičko maskiranje odgovoriti savremenim zahtevima samo ukoliko ga komandanti svih stepena budu provodili blagovremeno i neprekidno, tj. da počne od zauzimanja mesta u borbenom poretku i da traje za sve vreme borbenih dejstava. Maskiranje mora biti raznoliko i uverljivo, tako da se maskirani objekti ne razlikuju od predmeta na zemljištu i da u izboru maskirnih

mera nema jednoličnosti i šablona. Masovna primena uređaja za noćno osmatranje i nišanje primorava jedinice da i noću primenjuju iste mere maskiranja kao i danju.

Za prikrivanje ljudstva i borbene tehnike u armijama zemalja NATO-a koriste se različita sredstva za maskiranje: individualna (maskirna oprema i paste) i kolektivna (mreže, boje, makete, imitatori, dimovi itd.). Ta sredstva treba da obezbede zaštitu od vizuelnog osmatranja i od izviđanja tehničkim sredstvima u svim dijapazonima spektra elektromagnetnih talasa.

Veliki značaj se pridaje i strogoj disciplini u pogledu maskiranja: pri kretanju ne stvarati suviše šumove; otvorene prostore, čak i noću, savlađivati u pognutom položaju i puzeći; ne dozvoljavati okupljanje ljudi i naoružanja; borbenu tehniku i transportna sredstva, po mogućnosti, premeštati duž suprotnih padina uzvišenja, u jarugama i dolinama; poravnavati tragove koje ostavljaju gusenice i točkovi vozila i mašina; ograničavati rad radio-stanica, naročito u pripremi napada itd. Za dovođenje protivnika u zabludu preporučuje se i stvaranje šumova pomoću tehnike koja se za te svrhe posebno odredi ili radio-pojačavača. Moguća je obimnija priprema lažnih postrojenja i maketa za odvlačenje pažnje i dovođenja protivnika u zabludu u pogledu stvarnog karaktera dejstava. Za imitaciju oružja i borbene tehnike uvode se različite makete tenkova, aviona, oruđa, oklopnih transportera, automobila i sl.

Autor je poklonio pažnju i različitim načinima maskiranja (zavisno od toga protiv kakvih se sredstava za izviđanje primenjuje), kao što su: optičko, toplotno, zvučno, radarsko, hidroakustičko i elektronsko maskiranje.

Za primenu optičkog maskiranja preporučuje se korišćenje specifičnih svojstava zemljišta, složenih meteoroloških uslova, individualnih i kolektivnih sredstava, specijalnih boja, dimova i aerozola. Smatra se da bojenje smanjuje mogućnost otkrivanja ciljeva približno za 30 odsto. U SAD je razrađen komplet alkidnih lakova jedanaest boja koje otežavaju vizuelno otkrivanje i imaju dovoljno visoku sposobnost odraza spektra elektromagnetnih talasa. Dimna sredstva i termodimni uređaji zaslepljuju protivnika, prikrivaju dejstva vlastitih snaga, položaj objekata i odvlače njegovu pažnju na lažne objekte.

Toplotno maskiranje, koje obuhvata korišćenje toplotno-zaštitnih svojstava zemljišta i naprava koje smanjuju temperaturu zagrejanih površina, dobilo je na značaju pojavom uređaja za otkrivanje u toplotnom smislu kontrastnih objekata. Pored materijala za toplotnu izolaciju i upijanje toplote, premaza bojom i uređaja za ras-

hlađivanje, koriste se i lažni toplotni imitatori sa snažnim zračenjem toplote.

Zvučno maskiranje je u osnovi, usmereno protiv neprijateljskog zvučnog izviđanja. Postiže se smanjenjem šumova mašina i mehanizama u radu i gušenjem zvukova i šumova snažnijim zvučnim izvorima. Za imitaciju pokreta trupa i tehnike, kao i izvođenja inženjerskih radova, preporučuje se primena snažnih zvučnih uređaja sa »zapisom« šuma motora, zveketa gusenica, zvukova koje proizvodi mašina za kopanje rovova itd. Sve to, po njihovom shvaćanju, stvara utisak da se jedinice pregrupisavaju i izvode odbrambene radnje, što kod protivnika izaziva zabludu.

Radarsko maskiranje, koje sve više dobija na značaju zbog sve masovnije upotrebe radarskih sredstava za osmatranje i izviđanje, postiže se, uglavnom, pomoću različitih vrsta odrazivača i pokrivki koje upijaju i rasipaju radio-talase. Preporučuje se da se vlastita radarska sredstva razmeštaju izvan polja vidljivosti, a kada su na otkrivenom zemljištu — da koriste radarske maske, zaklone i sl. Velika pažnja se posvećuje pridržavanju strogog režima rada sredstava, i to samo najnužnijeg broja. Radi dezinformacija i dovođenja protivnika u zabludu, stvaraju se lažni radarski objekti, upotrebom ugaonih i dipolnih odrazivača.

Radio i elektronsko (radio-tehničko) maskiranje postiže se, uglavnom, strogim ograničenjem (zabranom) rada radio i radio-elektronskih sredstava i otklanjanjem demaskirajućih znakova, zatim smanjenjem snage isijavanja stanica, upotrebom uređaja brzog rada i lažnih predajnika.

Hidroakustičko maskiranje predviđa ugradnju zvučno-izolacionih i zvučno-prigušenih uređaja na podmornicama, smanjenje šuma elisa, kao i izbacivanje iza brodova i podmornica odvlačećih šumnih imitatora.

Imajući u vidu svu važnost maskiranja kao elementa borbenog obezbeđenja jedinica, vojni stručnjaci ističu potrebu njegovog daljeg usavršavanja, pre svega, svih oblika i načina maskiranja. Stoga i nije slučajno, zaključuje autor, što je maskiranje obuhvaćeno programom borbene i operativne obuke jedinica, i što se ono redovno uvežbava na vežbama i manevrima, ne samo snaga NATO-a već i svih drugih armija.

A. ONČEVSKI